

VARIA ROND DE PROPEDEUSE

Afschaffen en vervolgens moderniseren

MAAR WAAR IS DE VARIA-WET?

Inleiding

De wereld is in maatschappelijke zin vrijwel tot stilstand gekomen. De economie krijgt het in het verlengde daarvan flink voor de kiezen. Daarbij speelt het onderwijs mede een scharnierende rol, met degenen die wel naar school moeten en veel anderen die het onderwijs draaiende dienen te houden. Het toont aan dat als er geen scholing kan worden verzorgd, ontzettend veel andere groepen werkenden in problemen komen (net als dat geldt voor de zorg en andere sectoren). Maar dit heeft ook weer z'n impact op de infrastructuur waarin onderwijsinstellingen zijn opgenomen. Een schurende vicieuze cirkel, kortom, waarbinnen iedereen moet passen en meten.

In dit nummer pikken we een aantal liggende zaken op, niet om meteen allerlei forse discussies uit te lokken – want er is wel wat anders aan de hand, met veel belangrijkere zorgen. Die zaken zijn gebaseerd op vragen van de afgelopen periode. Er is nog steeds behoefte aan antwoorden, suggesties dan wel ondersteunende inventarisaties van mogelijke benaderingen.

1 Waarom nog een propedeutische fase en een propedeutisch examen...

Als je de wet doorneemt van boven naar beneden, valt het aantal verwijzingen daarin ontzettend op. In veel artikelen wordt doorgeschakeld naar andere plekken in de wet, om aldus een heel web aan voorschriften te spinnen. Maar tevens is te zien dat er vaak leden van een artikel zijn waarin wordt ingegaan op 'uitzonderingen' of 'aanvullende mogelijkheden'. Dat is logisch, want we hebben van alles en nog wat opgenomen in het hoger onderwijs, met hbo en wo, varianten en trajecten gericht op allerlei doelgroepen.

Maar heeft de wetgever wel eens nagedacht over het versimpelen van die aanpak, dus door met een andere blik te kijken naar alles wat kennelijk dient te worden dichtgetimmerd? Is misschien iets een gewoonte geworden, ingesleten en als zodanig geaccepteerd?

Een mogelijk voorbeeld hiervan heeft te maken met de propedeutische fase. Het wetenschappelijk onderwijs hoeft zo'n fase niet te hebben. Een Ad-opleiding mag 'm niet eens gebruiken.

Vervolgens gaat het over een propedeutisch examen. Maar zowel in het hbo als wo is een dergelijk examen niet verplicht. Kennelijk hecht de wetgever niet zo aan het hebben ervan. Instellingen duidelijk wel, want op basis daarvan is een propedeusegetuigschrift uit te reiken, met een zekere status. Echter, voor de Ad-opleidingen wordt ook deze optie niet eens meer geboden, dus ook al men als opleiding het zelf graag zou willen!

Maar als er dan toch een regeling moet worden getroffen in de wet voor de eerste 60 studiepunten, wordt er ruimhartig gestrooid worden met allerlei opties, denkend aan bijvoorbeeld het uitbrengen van een 'studieadvies'. Als er sprake is van een propedeutisch examen, moet de aangehechte fase 60 studiepunten omvatten. Is er geen examen, dan mag de propedeutische fase ook best 30 of 45 studiepunten kennen – bij voltijd en deeltijd, want bij dual gaat het bij een bacheloropleiding altijd een aantal van 60.

Vervolgens timmert de wetgever alles toch maar dicht door te stellen dat als men als instelling niet kiest voor een propedeutische fase, het in de toepassing van de wet om de eerste 60 punten gaat, En als er geen propedeutisch examen is moet daaronder het geheel aan tentamens voor die eerste 60 punten wordt verstaan. Saillant is dat het laten afleggen van het propedeutisch examen in de wet gelijk wordt gesteld aan het verzoek van de student tot het beoordelen van het hebben gehaald van de tentamens voor die 60 punten (los van dat er eventueel nog een aanvullende beoordeling plaatsvindt, maar die actie is dan een soort 'eigen controle' door de examencommissie).

Dus waarover hebben we het, met alle vervlechting, verwijzing en mixen van begrippen, uitzonderingen en speciale regelingen? Waarom maken we het elkaar zo moeilijk? Waarom vasthouden aan een begrip uit de wetenschappelijke onderwijswereld, toen aan de propedeuse (in die tijd nog als 'propaedeuse' geschreven) het begrip 'kandidaatsexamen' was verbonden?

De vraag die dus aan ons werd gesteld, was: *Kan het niet simpeler, zonder allerlei te maken keuzes die niet echt relevant zijn en met weglating van allerlei uitzonderingen?*

Het is aan experts om na te gaan of met de volgende gedachten kan worden omgegaan:

- Het begrip 'propedeutische fase' wordt uit de wet geschrapt.
- In plaats daarvan wordt gesproken over het programma met de eerste 60 studiepunten van een opleiding, zijnde het 'basisjaar'.
- Er is geen sprake meer van een propedeutisch examen. In lijn met de huidige aanpak kan worden gesproken over het hebben afgerond van het basisjaar als alle tentamens voor de betrokken eenheden van het programma zijn behaald. Je kunt ook zeggen: Dit is het geval als is voldaan aan de eisen die aan het programma zijn gesteld als het gaat om de kennis, inzicht en vaardigheden.
- Als het basisjaar is afgerond, wordt ten bewijze daarvan een 'instellingsverklaring' afgegeven. Dit geldt voor elke opleiding en bij alle varianten.
- Bij een opleiding waarbij de mogelijkheid bestaat om daaraan te beginnen zijnde niet een eerste inschrijving in het hbo of wo – dus je zou kunnen spreken van een zij-instroom – kan worden aangegeven wat de status van een dergelijke instellingsverklaring is.

Voor de Ad-opleidingen zijn geen uitzonderingen nodig, geen negatieve insteek derhalve. Ook die studenten halen het programma en krijgen ook een erkend papiertje. Dat de status ervan afhankelijk is van de voortzetting ergens anders binnen het gehele systeem, is zonder meer uit te leggen. Het niet krijgen van een verklaring en door een bachelor-collega wel, is dat niet.

2 Uitbrengen van een studieadvies na het eerste inschrijvingsjaar

In het verlengde van het bovenstaande punt, met allerlei raakvlakken, is ook aandacht gevraagd voor *de wijze van communiceren in de richting van Ad-studenten over het bestaan van het 'studieadvies' aan het eind van het eerste jaar van inschrijving.*

In de wet staat het proces vermeld in artikel 7.8b met als kop: 'studieadvies propedeutische fase'. Hier begint voor de Ad al de onduidelijkheid wat daarbij is geen sprake van die fase, op basis van de positie ervan in formele zin binnen de wet.

Vervolgens staat in lid 1 van dit artikel: *Het instellingsbestuur van een bekostigde universiteit, hogeschool of levensbeschouwelijke universiteit brengt iedere student uiterlijk aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van een voltijdse of duale associate degree-opleiding of bacheloropleiding advies uit over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de associate degree-opleiding of de bacheloropleiding.*

Dus ook hier wordt gesproken over 'de propedeutische fase van een voltijdse of dual associate degree-opleiding' terwijl die fase er niet is – als extra voedsel voor misverstanden bij de Ad¹.

¹ Voor de goede orde: de WHW die nu via internet is te raadplegen, staat verrassend genoeg een andere versie nl. een lid 1 waarin de passage over de Ad-opleiding niet voorkomt: *Het instellingsbestuur (...) uiterlijk aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van een voltijdse of duale bacheloropleiding advies uit over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de associate degree-opleiding of de bacheloropleiding.* Mogelijk dat onlangs die omissie rond de P-fase van een Ad is ontdekt, maar vervolgens ontstaat er een cryptische formulering aan het eind van de zin – want de Ad is sinds 2018 een zelfstandige opleiding. Over het hoofd gezien? Dus graag naar kijken...

Er is ook geen examen, zodat Ad'ers geen formeel papiertje krijgen – los van de mogelijke uitreiking van een hogeschoolverklaring. Het noemen in de onderwijs- en examenregeling en andere formele documenten van een 'propedeuse' wekt aldus verkeerde verwachtingen en dient te worden vermeden. Derhalve is de nadrukkelijke aanbeveling om de zelfstandigheid van de Ad-opleiding gewoon de ruimte te geven en de wet te vertalen, zonder de rechtsgeldigheid aan te tasten, naar een situatie die geen enkel misverstand biedt – en niet leidt tot lastige en op voorhand te vermijden vragen. Dat kan bijvoorbeeld door als hogeschool een maatwerk-versie van het artikel te hanteren, met de relevante aspecten. Hier een suggestie:

Voltijd en dual:

Als opleiding brengen we aan het eind van het eerste studiejaar dat u bij de hogeschool staat ingeschreven, advies uit over het al dan niet voortzetten van de studie. Daarbij baseren we ons op... enz. (punten, kernvakken, noem maar op).

Dit advies is bindend als we van mening zijn dat het beter is om de studie buiten de opleiding voort te zetten, inhoudende dat de inschrijving voor de opleiding het jaar daarop niet meer mogelijk is.

Deeltijd:

Als opleiding brengen we (nader te bepalen moment) advies uit over het al dan niet voortzetten van de studie. Daarbij baseren we ons op... enz. (punten, kernvakken, noem maar op).

Dit advies is bindend als we van mening zijn dat het beter is om de studie buiten de opleiding voort te zetten, inhoudende dat de inschrijving voor de opleiding het jaar daarop niet meer mogelijk is.

Als een aangepaste invulling van lid 1 van artikel 7.8b: Studieadvies - dus zonder 'propedeutische fase' in de kop - wordt onderschreven, kan het ook zo (dus nog los van het voorstel om de propedeutische fase te laten vervallen):

- a. Het instellingsbestuur van een bekostigde hogeschool brengt iedere student van een voltijdse of duale bacheloropleiding uiterlijk aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase ervan advies uit over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de bacheloropleiding. In het geval van een deeltijdse bacheloropleiding regelt het instellingsbestuur het tijdstip waarop dit advies wordt uitgebracht.
- b. Het instellingsbestuur van een bekostigde hogeschool brengt iedere student van een voltijdse of duale associate degree-opleiding uiterlijk aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de eerste periode ervan met een studielast van 60 studiepunten advies uit over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de associate degree-opleiding. In het geval van een deeltijdse associate degree-opleiding regelt het instellingsbestuur het tijdstip waarop dit advies wordt uitgebracht.
- c. Het instellingsbestuur van een bekostigde of levensbeschouwelijke universiteit brengt iedere student van een voltijdse of duale bacheloropleiding uiterlijk aan het eind van diens eerste jaar van inschrijving voor de eerste periode ervan met een studielast van 60 studiepunten advies uit over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de bacheloropleiding. In het geval van een deeltijdse bacheloropleiding regelt het instellingsbestuur het tijdstip waarop dat advies wordt uitgebracht.

3 Variawet en met de Ad naar een wo-bachelor-opleiding

Vorig jaar heeft OCW het voortouw genomen voor een aantal aanpassingen binnen de wet, onder de noemer 'Variawet'. Daarbij werd de Ad nadrukkelijk meegenomen, onder andere vanwege de mogelijke doorstroom met een Ad-getuigschrift naar een wo-bacheloropleiding. Maar ook andere onderwerpen betreffende de Ad werden in het voorstel van een nieuwe insteek voorzien, zoals de bekostiging van een Ad die op een mbo-locatie wordt aangeboden. Daarom is ook van onze kant commentaar gegeven, vanwege het belang van deze Variawet. Echter, daarna is niets meer van deze voornemens vernomen. Raadpleging van het internet levert alleen maar een melding op over die internetconsultatie. Verder moet er worden geconcludeerd dat er radiostilte is afgekondigd.

Dus zitten we nog steeds met de situatie van Ad'ers die aan een universitaire opleiding willen beginnen. Dat mogen ze nu nog blijven doen, zonder een aanvullend onderzoek. Mede vanwege de huidige situatie mogen we niet verwachten dat de Variawet en de plannen die er nu zijn om de wet aan te passen met betrekking tot het gebruik van taal, nog voor de zomervakantie in formele zin worden doorgevoerd. Geduld is een schone zaak.